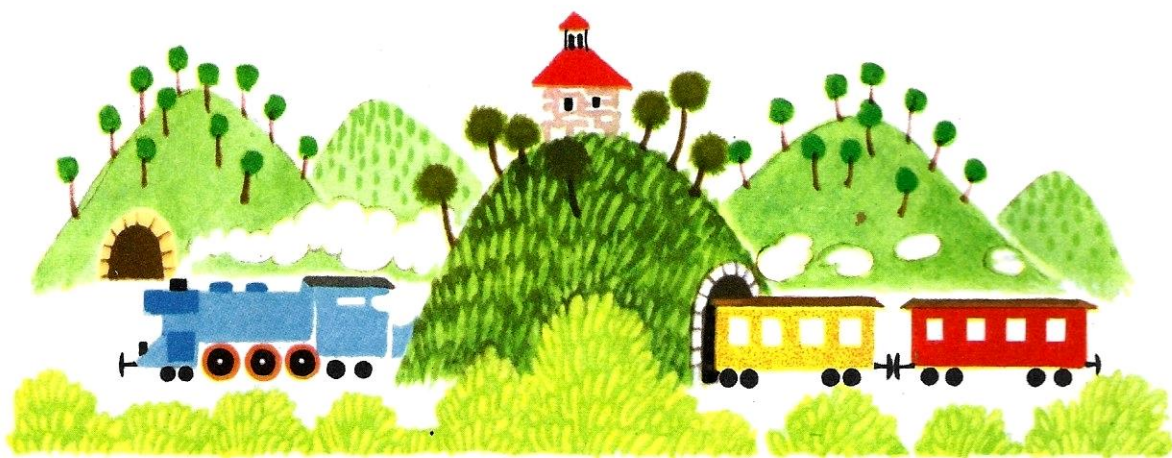

SNDK

POHÁDKOVÝ DĚDEČEK

EDUARD PETIŠKA

EDUARD PETIŠKA

POHÁDKOVÝ
DĚDEČEK

ILUSTROVAL

ZDENĚK MILER

PRAHA 1968

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ DĚTSKÉ KNIHY

Bylo jednou jedno veliké nádraží. Mělo hodně kolejí a na těch kolejích stálo i jezdilo, pískalo, hučelo a syčelo hodně vlaků. A když tam bylo tolik vlaků, nastupovalo a vystupovalo také moc lidí. Někteří lidé nesli kufříky, jiní aktovky, jiní balíky a byl tu také jeden pán a držel pytel. V pytli něco kničelo a kvičelo až hrůza. Co v pytli asi bylo? To se rozumí, že prasátko. A podívejme se, tamhleta paní nese v tašce husu. Husa vystrkuje z tašky hlavu a rozhlíží se. Ta se asi diví! Copak už někdy viděla takové nádraží?

A tam, zrovna vedle dveří na nástupiště, je okénko. To je pokladna. Kdo chce někam jet, koupí si u pokladny lístek. Šťastnou cestu! U pokladny stojí nějaká paní v šátku a říká:

„Jeden do Neratovic.“

Dostane lístek, zaplatí a jde na nástupiště.

Pak přijde na řadu dědeček. Dědeček drží za ruku Martínka.

„Do Turnova,“ řekne dědeček a dostane lístek, zaplatí a jde za paní v šátku. Ale u vrat na nástupiště se zeptá vrátného:

„Prosím vás, na které koleji stojí vlak do Turnova?“

„Na druhé koleji,“ řekne vrátný. Dědeček poděkuje a jde s Martínkem k vlaku.

Po nástupišti jezdí vozíčky s balíky, kufry a bednami. A co je tu lidí! Martínek pospíchá a táhne dědečka za ruku:

„Jenom jestli ten vlak najdeme, dědečku.“

„I najdeme, Martíčku,“ říká dědeček, „vlak stojí na druhé koleji, tak jej najdeme.“

„Jedna kolej — druhá kolej,“ počítá Martínek koleje. Má strach, aby se nespletli a nesedli si do jiného vlaku. Mohl by je odvézt jinam, třeba do Brna nebo kdo ví kam. A Martínek chce jet s dědečkem k babičce.

„Pozor,“ usmívá se dědeček, „ať se nespleteš.“

„Umím už počítat do deseti,“ povídá Martínek.

„I to já znám takovou pohádku,“ řekl dědeček, „jak se kluci nedovedli spočítat a chodili už do školy.“

„Jéje,“ podivil se Martínek, „školáci a neuměli se spočítat?“

„Počkej, hned ti to povím, jen co budeme ve vlaku,“ řekl dědeček.

A už stáli u svého vlaku. Ten měl lokomotivu! Černou jako uhlí a jen jen se leskla. Syčela si docela potichu.

„Dědečku, a budu sedět u okýnka?“ zeptal se Martínek.

„To víš, že ano,“ řekl dědeček, „budeš sedět u okýnka, abys všechno venku pěkně viděl.“

A opravdu, našli ve voze místo u okýnka, jako by na ně čekalo. Sotva se posadili, hned chtěl Martínek vědět, jak to bylo s těmi kluky, co nedovedli počítat. A dědeček začal:

JAK SE KLUCI NEUMĚLI SPOČÍTAT

Stalo se to v létě, vypravoval dědeček, v létě bývá horko a každý se rád rozběhne k řece, aby se vykoupal. A tak se šlo koupat i sedm kluků ze vsi. Nebyli snad docela malí, chodili už do první třídy a počítat už také trochu dovedli. Vedl je Frantík. Chvíli si hráli na písku, stavěli si tunely a hrady a pak hop! — do vody. Stříkali na sebe, zkoušeli plavat, křičeli a prskali, když se

jim dostala voda do nosu nebo do očí. Dováděli a hráli si, až se všechny ryby polekaly a odstěhovaly se k druhému břehu.

Najednou se však Frantík rozhlédne, zvedne prst a začne kluky počítat :

„Jeden, dva, tři . . .“ a napočítá jich rovných šest. „Kluci!“ křičí, „někdo se nám utopil. K řece nás šlo sedm a teď je nás jen šest.“

Chlapci se polekali a rychle se začali přepočítávat.

„Je nás jen šest!“ křičeli jeden přes druhého a hned šťárali v řece. Píchali do vody prutem a větvemi, potápěli se a houkali, ale nic to nebylo platné.

„Už ho držím,“ volal Frantík a táhl oběma rukama něco z vody.

„Drž a nepouštěj!“ volali chlapci a hnali se k Frantíkovi.

Hej rup — a Frantík vytáhl z vody starou botu.

„To je neštěstí,“ bědovali všichni, „určitě se někdo z nás utopil.“

Po břehu šel rybář, slyšel ten nářek a povídal :

„Kutěpára, co je to tady za rámus?“

„Když se nám někdo utopil,“ vzlykal Frantík, „a my nevíme kdo. Sedm se nás šlo koupat a teď jsme se spočítali a je nás šest.“

Rybář se na chlapce podíval, smál se a řekl :

„Víte co? Posadte se všichni do písku a pak spočítejte důlky.“

Chlapci rybáře poslechli a sedli si do písku. Frantík pak spočítal důlky. Bylo jich opravdu sedm. Ten měl radost! A což teprve chlapci! Uháněli do vsi a cestou křičeli :

„Nikdo se nám neutopil!“

Smáli se a zpívali si:

„Sedm nás je, sedm, sedm, sedm!“

„To byla veselá pohádka,“ řekl Martínek, když dědeček pohádku dopověděl. „Frantík zapomněl počítat sám sebe, vid, dědečku.“

Aby ukázal, že umí počítat, začal Martínek počítat lidi na nástupišti. Ale nenapočítal jich ani pět a už mu dědeček ukazoval pána v modrém stejnokroji. Pán měl v ruce takovou lopatku, nu, jako plácačka vypadala, a na ní byl v zelené barvě namalován bílý křížek. Sotva pán plácačku zvedl, někde pod podlahou zasyčelo, zarachotilo a zavržalo, lokomotiva vpředu si od foukla a vlak se rozejel.

„To je dobře,“ pochvaloval si Martínek, „že sedíme u okýnka, všechno uvidíme.“

Nejdříve viděli jen domy. Martínek je počítal. Když jich napočítal deset, začal znovu od jedničky. Ale domů bylo stále méně a méně a počítání ho už omrzelo. Pak už domy nebyly a pak zas jeden dům nebo dva a zase žádné. Jeli kolem ohrady s dřívím, kolem zahrady s houpačkou — to by se to houpalo — kolem továrny s vysokánským komínem a kolem pole, na kterém jel traktor a táhl za sebou pluh. Martínek poslouchal, zdali uslyší, jak traktor vrčí. Ale okno bylo zavřené, a tak slyšel jenom, co si povídala kola vagónu, v kterém jeli. Chvilími to vypadalo, jako by kola bubnovala, chvílemi jako by říkala: Tramtarata, tramtarata . . .

„Copak si vláček povídá?“ zeptal se Martínek dědečka.

„Co si povídá?“ řekl dědeček. „Každý vlak si říká něco jiného. Poslouchej dobře. Náš si říká: Do Turnova, do Turnova, do Turnova. Když jsem jel do Pardubic, povídal si vlak: Pardubice, Pardubice, Pardubice, a když jsem jel pro tebe do Prahy, povídala si kola vlaku: Až do Prahy, až do Prahy . . .“

„Teď vláčku rozumím,“ usmíval se Martínek a poslouchal, jak si kola brumljají: Do Turnova, do Turnova . . .

A tak jeli a dívali se ven, až přijeli na nějaké nádraží, kde bylo vedle sebe hodně kolejí a mezi nimi stály sloupy. Sloupy měly nahoře ručičky a některé ručičky byly zvednuté do výšky a jiné ručičky se jen tak napřahovaly.

„Podívej,“ řekl dědeček, „to jsou semaforey.“

„Semaforey,“ opakoval si Martínek, „a pročpak těmi ručičkami cvičí?“

„Když je na semaforu ručička napřáhnutá, nesmí vlaky dál jet,“ vysvětloval dědeček, „vlak se musí před takovým znamením zastavit. Když se ručička zvedne, jsou koleje volné a vlak může jet.“

Martínek si prohlížel semaforey a říkal si:

„Po téhle koleji nesmí vlak dál jet, semafor napřahuje ruku a rozkazuje: stát! Po tamté koleji smí vlaky jezdit. — Dědečku, semaforey cvičí, jako cvičíme my ve školce. Ráz, dva.“

Vlak se rozjel a semaforey se jen mihly kolem oken. Ale Martínek na ně musil stále myslet.

„Dědečku, povídej mi ještě o semaforech. Nějakou pohádku, víš, ale ať je veselá.“

„Pohádku o semaforech?“ hladil si dědeček bradu: „Počkej, povím ti jednu.“

A začal vyprávět.

O SEMAFORU, KTERÝ NECHTĚL CVIČIT

Byl jednou jeden semafor. Stál u kolejí a dával vlakům znamení. Napřáhl ruku — vlaky se zastavovaly, zvedl ruku — vlaky se rozjely.

Mezi kolejemi poskakovalo hejno vrabců. Hledali drobečky housek nebo chleba, jak je vytrousily děti, které jezdí vlakem do školy, a hledali také zrníčka, která se vysypala při překládání.

„Čim, čim,“ zacvrlikal jeden vrabec, „čim, čim, jak ten semafor krásně cvičí.“

Takové řeči se semaforu líbily. Jakkak by ne, když ho vrabec pochválil. Ale jiný vrabec to slyšel a zacvrlikal:

„Čimčarara, to je toho. Cvičí, protože musí. Někde sedí člověk a řídí semafony. Semafor nemůže dělat, co by chtěl, čimčarara čim.“

Takové řeči se semaforu nelíbily. Rozzlobil se a povídá:

„Když budu chtít, přestanu cvičit, to uvidíte!“

Ale vrabec se jen posmíval:

„Čimčarara, to ty jen tak, čimčimčim, musíš cvičit a cvičit a cvičit.“

Semafor povídá:

„A na to se podíváme, jestli musím nebo ne.“

Zlobil se a zlobil, až v něm něco hrklo a ručička zůstala napřáhnutá a už se nezvedala.

Jel právě vlak od Prahy. Strojvůdce se dívá a vidí, že semafor má napřáhnutou ruku. Musím zastavit, říká si strojvůdce a zastaví.

Za vlakem od Prahy jel nákladní vlak. Přivezl do města uhlí a teď jel prázdný pro nové uhlí. Strojvůdce nákladního vlaku vidí před sebou vlak z Prahy a před vlakem z Prahy semafor s napřáhnutou rukou. Co se dá dělat, myslí si. Musím také zastavit.

Za nákladní vlak přijel motorový vlak. Co se tu děje? diví se lidé v motorovém vlaku a vidí: nákladní vlak stojí, stojí i vlak od Prahy a před vlakem od Prahy semafor s napřáhnutou rukou.

Tak se zastavil i motorový vlak.

„Čimčarara čim, čim,“ posmívali se vrabci semaforu, „tys to provedl, žes přestal cvičit. Za chvíli budou stát všechny vlaky a jistě se nějaké lokomotivy srazí.“

Semafor se polekal. Jen to ne, kdepak, když se srazí vlaky, je to vždycky ošklivé. „To jsem nechtěl, ne ne,“ koktal vylekaný semafor, „já nic, já jen tak.“ Rychle zkoušel zvednout ruku, ale nešlo to, ne a ne.

Zatím přijel za motorový vlak ještě jiný nákladní vlak a všechny vlaky začaly pískat, až uši zaléhaly, jen motorový vlak houkal, poněvadž motorové vlaky pískat neumějí.

„Ach je,“ lekal se semafor, „tohle je mela,“ a zkoušel cvičit, ale nešlo to. „Neměl jsem se cvičením přestávat,“ povídal sám sobě, „ne, neměl jsem, ale jsou toho vinni vrabci. Pořád mě naváděli, abych necvičil.“

Kde však už byli vrabci! Rozprchli se, rozletěli, hned jak začaly vlaky pískat a houkat.

Ale už sem šli dva železničáři v modrých čepicích. Podívali se na semafor, sáhli sem, sáhli tam a najednou semafor zvedl ruku.

„Už zase cvičím,“ liboval si semafor.

A vlaky se pěkně jeden za druhým rozjely. Ten první vezl děti na prázdniny, ten druhý jel pro uhlí, ten třetí vezl tatínky z práce, ten čtvrtý jiné tatínky do práce a ten pátý vezl obilí.

Místo šš - šš jely všechny vlaky ššš - ššš, aby dohonily, co zameškaly.

Od těch dob semafor pilně cvičil, ať si vrabci čimčarovali, co chtěli.

„Podívej,“ ukázal Martínek ven, „vidíš je, vrabce? Zrovna u kolejí, tamhle. To jsou ti, jak si povídali se semaforem?“

„Možná,“ řekl dědeček, „možná že jsou to ti vrabci. A možná že je mezi nimi vrabec z docela jiné pohádky. Tamten rozčepýřený vrabec vypadá právě jako on!“

„Povídej, dědečku, o tom vrabci,“ prosil Martínek.

O NENASYTNÉM VRABCI

Jednou v zimě napadl sníh a vrabci měli hlad. Tu a tam se najedli na dvorku se slepicemi, ale slepice je odháněly.

„Kokodák,“ křičely na vrabce, „tohle zrní je pro slepice. My snášíme vajíčka a co děláte, vrabci, vy?“ A slepice se hnaly zobákem po vrabcích.

Tu a tam si vrabci klovlí v krmítku před okny.

Ale sotva je v krmítku uviděly děti, volaly na vrabce:

„Co si, vrabci, myslíte? My jsme nasypaly do krmítka droby a zrníčka pro strnada, a ne pro vás. Strnad nám na jaře přiletí zazpívat.“

Usoužení vrabci vyletěli na vysoký holý strom kaštanu a rozzlobeně čimčarovali. Jak se tak na větvích vrtí a rozhlížejí se, vidí dole pod sebou na kolejích vagón s obilím. U vagónu stálo nákladní auto.

„Čimčim,“ divili se vrabci, „to je zrníček! To by bylo vrabčích snídaní, obědů a večeří!“

Slétli dolů na cestu a hledali ztracená zrníčka a poskakovali stále blíže k vagónu s obilím.

Nákladní auto zahučelo a zafrkalo a rozjelo se. Vrabci se rozletěli, ale za chvíli se zase snesli na zem. Zobali a libovali si.

Byl mezi nimi jeden vrabec, takový nenasyta, a ten si řekl: Nač bych poskakoval jen tady po cestě a hledal zapadlá zrníčka? Chci mít celou hromadu zrní. Až se člověk s lopatou nebude dívat, huš — vletím do vagónu a nazobu se rovnou z hromady zlaté pšenice.

A když se dělník otočil, vletěl nenasytný vrabec celý načepýřený do vagónu, schoval se tam v koutě a zobal.

Zatím však nadešel večer a dělník zabouchl vagón a zamkl jej. Když odešel, přiskákal nenasytný vrabec ke škvíře u vrat vagónu a zavolal na ostatní vrabce:

„Čim, čim, čim, slyšíte mě? Jsem nejbohatší vrabec na světě, patří mi celá hromada zlatého obilí.“

Všichni vrabci se slétli k vagónu a divili se bohatému vrabci. Kdo to kdy slyšel, aby jednomu jedinému vrabci patřila

veliká hromada zrní! Chvilku se divili a pak odletěli. Najedli se dnes dosyta a chtěli se před spaním ještě trochu proletět po okolí.

Nenasytný vrabec by byl rád letěl s nimi, ale byl ve vagónu zavřený a nemohl ven. I co — řekl si — prolétnu se ve vagónu. Když vrabci odletěli, pozvedl také křídla, ale sotva vzlétl, narazil na strop nebo na stěnu. Celý potlučený se posadil na hromadu pšenice.

„Aťsi tu nemohu lítat,“ začimčaroval si, „jen když jsem nejbohatší vrabec na světě.“ Zobl sem, zobl tam, ale zrníčka mu už tolik nechutnala. Neměl hlad, byl najedený.

Seděl na hromadě a odpočíval. Venku letěli vrabci kolem vagónu. Jistě hledají místo, kde se dnes v noci vyspí, říkal si bohatý vrabec, a já budu poprvé spát docela sám. Ale hned se utěšil:

„Aťsi budu spát docela sám, jen když jsem nejbohatší vrabec na světě.“ Zobl sem, zobl tam, ale zrníčka mu už vůbec nechutnala. Jedno zrnko dokonce vyplivl.

Slyšel ostatní vrabce ve větvích kaštanu. Vypravovali si, kam zítra poletí. Na pole, na náměstí, k lesu. A nejbohatšímu vrabci začalo být smutno. Copak vám je hej, myslil si, vy si můžete letět, kam chcete, ale já, nejbohatší vrabec na světě, jsem tu zavřený, a sotva vzlétnu, hned se uhodím. A bylo mu tak smutno, že by se byl hned rozplakal. Ani si už nezobl do zrní.

Jakmile ráno vysvitlo slunce, přijelo nákladní auto a dělník s lopatou odemkl vagón. Na to vrabec čekal. Frrr - vyletěl vysoko na nejvyšší větev kaštanu.

„Čim, čim,“ zdravili ho vrabci, „dobré jitro, nejbohatší vrabče na světě. Jaká byla snídaně?“

„Ach bratři,“ řekl vrabec, „na snídani jsem docela zapomněl. To jsem rád, že jsem zase mezi vámi. U vás je přece líp než u veliké hromady zrní.“

Potom slétl s ostatními vrabci na cestu a hledal s nimi zapadlá zrníčka.

„To jsem rád, že ten vrabec našel zase své kamarády,“ řekl Martínek, „už jsem myslel, že ve vagónu zůstane. — Slyšíš, dědečku, co vlak povídá?“

„Co by povídal?“ usmívá se dědeček, „bručí si: Do Turnova, do Turnova.“

„To nebručí,“ říká Martínek, „vlak volá na vrabce: Jděte z cesty, jděte z cesty!“

„Vidíš,“ kývá dědeček hlavou, „to mě nenapadlo, možná že opravdu volá na vrabce, aby je nepřejel.“

„Ach bratři,“ řekl vrabec, „na snídani jsem docela zapomněl. To jsem rád, že jsem zase mezi vámi. U vás je přece líp než u veliké hromady zrní.“

Potom slétl s ostatními vrabci na cestu a hledal s nimi zapadlá zrníčka.

„To jsem rád, že ten vrabec našel zase své kamarády,“ řekl Martínek, „už jsem myslil, že ve vagónu zůstane. — Slyšíš, dědečku, co vlak povídá?“

„Co by povídal?“ usmívá se dědeček, „bručí si: Do Turnova, do Turnova.“

„To nebručí,“ říká Martínek, „vlak volá na vrabce: Jděte z cesty, jděte z cesty!“

„Vidíš,“ kývá dědeček hlavou, „to mě nenapadlo, možná že opravdu volá na vrabce, aby je nepřejel.“

„Podívej se,“ ukazuje Martínek, „sotva k vrabcům přijedeme, hned odletí. A tam, dědečku, dědečku, tam utíká nějaký tlustý vrabec po poli!“

„To není vrabec,“ říká dědeček, „to je koroptev. Koroptev je velká jako kuře, víš? Dávej pozor, snad uvidíme i zajíce, jak peláší přes pole.“

„Dědečku, povídej mi nějakou pohádku o koroptvi nebo o zajíci,“ prosí Martínek dědečka.

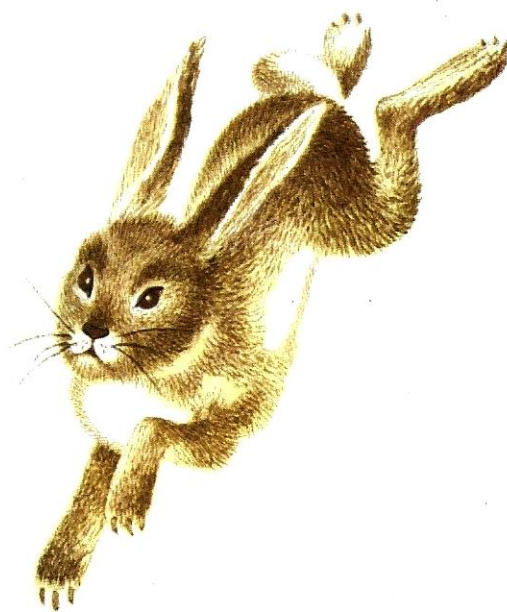
„Ale jakou, jenom honem jakou?“ hladí si dědeček bradu.

„To je jedno,“ říká Martínek, „ale kdyby tak byla o zvířátkách na poli. Žije na poli hodně zvířátek?“

„Ó je,“ povídá dědeček, „moc zvířátek žije na poli. Zajíc, koroptev, myši, krtek, lasička, hlemýždi a to ještě nejsou všechna zvířátka.“

„To je zvířátek,“ raduje se Martínek, „a znáš o nich pohádku?“

„Už jsem si vzpomněl,“ říká dědeček.

KNIHY EDUARDA PETIŠKY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

P₁

Pohádkový dědeček

Martínkova čítanka

Birlibán

Sedmikráska

Děvčata a řeka

Staré řecké báje a pověsti

Příběhy, na které svítilo slunce

13 - 010 - 68 14/35

Vázaný výtisk 24 Kčs